

U spomen:

Marijana Gušić
(1901-1987)

Prof. Marijana Gušić rođena je u Zagrebu 1901. godine. Već zarana počinje upoznavati naše planinske krajeve pa je prošla sve značajnije planinske komplekse od Triglava do Olimpa i Rodopa. Već tada počinje uočavati život i kulturu u ruralnim naseljima, posebno naših Dinarida, te ju je upravo to ponukalo da na Filozofskom fakultetu u Zagrebu upiše studij povijesti i zemljopisa.

God. 1924. završava Fakultet, gdje su joj predavali Ferdo Šišić i Milan Šenoa. Diplomskom radnjom *Etnografski prikaz Medvednice* nastavlja se njezino zanimanje i istraživački rad na području naše etnologije. Taj će se interes još dalje produbiti kad sa svojim suprugom, dr. Branimirom Gušićem ponovno obilazi Dinaride nastavlajući i proširujući terenska proučavanja na raznim dotad neistraženim područjima. Godine 1930. Etnografski muzej u Zagrebu organizira izložbu o materijalnoj kulturi Pive i Drobnjaka na Durmitoru i na njoj su izloženi eksponati koje je skupio bračni par Gušić. Iste godine M. Gušić objavljuje studiju o Drobnjacima. Veliki interes u našoj zemlji i inozemstvu izaziva i film *Durmitor*, koji su zajednički snimili Marijana i Branko Gušić.

Objektivne teškoće odvođe M. Gušić na kraće vrijeme drugim putem. Kao mlada profesorica povijesti službovala je na Ženskoj gimnaziji u Sušaku, a zatim i na Ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu sve do 1939. godine.

Od početka do kraja rata M. Gušić je povučena u prijevremenu mirovinu, te u to vrijeme pozadinskim radom pomaže oslobodilački pokret.

Drugo razdoblje stručnog i znanstvenog rada M. Gušić započinje prvih godina nakon

Oslobođenja, kada je god. 1946. reaktivirana i postavljena na dužnost direktora Etnografskog muzeja u Zagrebu, gdje ostaje sve do 1964. godine.

Velikom radnom erudicijom i širokim rasponom znanja M. Gušić najprije okuplja stručnjake etnologue. Smatrajući da etnolog prvenstveno mora biti poznavalac terena, organizira istraživanja i to najprije u onim regijama koje su do tada bile pod tuđinskom vlašću (Istra), a zatim i u drugim područjima (Pag, Konavle, Međimurje, Slavonija i dr.). To je vrijeme kad se muzejski fundus obogaćuje otkupom etnografskih predmeta od kojih su neki unikatni.

Muzejski rad M. Gušić očituje se i u realiziranju mnogih izložbi u našoj zemlji i inozemstvu kao samostalnog autora ili uz sudjelovanje stručnjaka iz Muzeja. Kao vrsni muzealac bila je savjetnik pri izradi postava mnogih muzeja ili pri osnivanju etnografskih zbirki (Etnografski odjel u Dubrovniku, Zadru i Kutini). Koncipirala je i postavila Zavičajni muzej u Donjoj Kupčini.

U Etnografskom muzeju u Zagrebu izradila je novi stalni postav (1951) prezentirajući etnografski materijal kao kulturno-povijesnu građu. Njezino je glavno djelo knjiga *Tumač etnografske građe* (1955), nastala upravo na temelju nove postave Muzeja, i nema opseg uobičajenog kataloga već je to opširni rad s terenskim opservacijama i kulturno-povijesnim činjenicama.

Kao poznati i ugledni stručnjak M. Gušić postavlja u Beogradu, u Užičkoj 15. izložbu narodnih darova Maršalu Titu (1950), a nakon toga je zadužena da na autentičan način realizira životni prostor u rodnoj kući Josipa Broza u Kumrovcu. Godine 1954. postaje i direktor Memorijalnog muzeja Maršala Tita u Kumrovcu, a do zadnjeg je časa radila na realizaciji etno-parka Staro selo-Kumrovec, čiju je koncepciju upravo ona obradila studijski.

Svojim priložima i zanimljivim referatima sudjelovala je na mnogim znanstvenim skupovima u našoj zemlji i u inozemstvu.

Angažirana je bila u nastojanjima Odbora za narodni život i običaje da se osnuje kao znanstvena jedinica pri JAZU Etnološki zavod. Bila je direktor tog Zavoda od njegova osnivanja (1963).

Pojave iz tradicijske kulture proučavala je kompleksno i komparativno kao etnopo-vjesničar što se očituje u mnogim njezinim studijama i radovima. S takvim shvaćanjem proučavala je i narodnu nošnju, vez i čipku, što je zapravo i bila njezina osnovna preokupacija. U tradicijskoj odjeći pratila je promjene i uzroke tih promjena, zatim nošnju kao pokazatelja društvene pripadnosti i statusa pojedinca. Inventivne su njezine interpretacije raznih utjecaja evropske mode na naš pučki kostim. Po prvi put u našoj stručnoj literaturi M. Gušić je vremenski i prostorno determinirala našu primorsku čipku (radovi o dubrovačkoj, paškoj, hvarskoj i dobrotskoj čipki). Proučila je važnije zbirke profanog tekstila u našim muzejima i samostanima duž obale (od Krka preko Paga, Raba, Zadra, Splita i Dobrote u Boki Kotorskoj). Studije o toj problematici prve su znanstvene obrade tog tradicijskog umijeća. U radu *Čipka u Jugoslaviji*, koji je predan u tisak još 1985. godine (Spektar), a čije izdanje autorica nažalost nije doživjela, obrađeni su i ostali naši čipkarski centri (Idrija, Lepoglava), kao i arheološki fragmenti iz starohrvatskih grobnih nalaza (9. do 11. st.) i Perizon sv. Šimuna u Zadru.

Od brojnih tiskanih radova (126 bibliografskih jedinica) izdvojiti ćemo samo neke: *O problematici etnogeneze Slovena*, *Uz pitanje dubrovačke čipke*, *Neki etnografski elementi u razvoju našeg Primorja*, *Etnička grupa Bezjaci*, *Narodna nošnja senjskih Uskoka*, *Starinska lička nošnja*, *Kumrovec-monografija*. Potpunije bibliografije radova Marijane Gušić

objavljene su u *Zborniku za narodni život i običaje*, knj. 45 i u *Vijestima muzealaca i konzervatora Hrvatske*, XXX, br. 4, 1981. (iz pera Mirka Markovića i Vesne Čulinović-Konstantinović).

Od osnivanja godišnjaka *Narodna umjetnost* Marijana Gušić je u njemu objavljivala i surađivala. Od 1962. do 1973. bila je član uredništva, a u uredničkom je vijeću ostala sve do smrti.

DR. KATICA BENC-BOŠKOVIĆ